

FŐVÁROSI KÖNYVTÁR.

Központi városház

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK IRODALMA

20. SZÁM. 1912 FEBRUÁR

A NÉPMŰVELŐ TÁRSASÁG SZOCIÁLPOLITIKAI TANFOLYAMA

VIII.

(1912 február 21-én és 23-án)

Munkásjóléti intézmények, előadja Szántó Menyhért.

A SZERZŐ SZILLABUSA

Az ipari fejlődés nemcsak új helyzetet teremtett a termelés minden tényezőjére nézve, hanem az egész emberi társadalomban is nagy változásokat idézett elő. A munkásosztály életmódja, háztartási berendezése és egész gondolatvilága mindinkább eltávolodott a munkaadókéétől. Ezt az ellentétet Owen Róbert már száz évvel ezelőtt a munkások humánus nevelésével, életmódjuk javításával, erkölcsi és anyagi javaik gyarapításával igyekezett kiegyenlíteni. Owen eszméit és munkásvédelmi törekvéseit a haladó kor szelleme a lefolyt században mindinkább magáévá tette.

Ma már a munkásvédelmi eszközöknek két nagy csoportját különböztetjük meg. Egyikbe azok tartoznak, melyeknek alkalmazását törvények vagy törvényerejű szabályrendeletek kötelezővé teszik; másikkba azok, amelyekben a munkaadó jószántából vagy a szolgálati szerződés kikötése folytán részesülnek a munkások. Az utóbbiakat szoktuk munkásjóléti intézményeknek nevezni.

A törvényes és a társadalmi munkásvédelem nem teljesen elhatárolt két külön terület, hanem a kettőnek határai egymásba átnyulnak. A munkásjóléti intézmények a műhelyi költő berendezésében, a munkás erejét és egészségét kímélő munkarendben, az élelmezésben, a jó lakásban és a munkás családjáról való gondoskodásban nyilvánulnak meg.

A műhely berendezésében mindenekelőtt gondoskodni kell a munkások testi épségének és egészségének megővésére, de törekedjünk a műhelyben való tartózkodást kellemessé is tenni.

Egyes gyárak kíméletesen szabják meg a munkaidőt. Meg vannak elégedve a rövid munkaidő üzleti eredményével, a mindig pihent erővel végzett munkával.

A munkaerő konzerválásának másik eszköze az évközben való szabadságolás. A városoktól távolabb fekvő ipartelepek szoktak arról gondoskodni, hogy munkásaik és családtagjaik jutányos áron jó élelmiszerekhez jussanak. Némely ipartelep konyhát is rendezett be, ahonnan a munkásokat melegítő és üdítő italokkal látják el önköltségi áron, imitt-amott ingyen is.

A munkásjóléti intézményeknek legfontosabbja a jó lakás. E téren igen élénk érdeklődést tapasztalunk mindenütt.

Az egészséges lakás az alapja a munkás és családja egészségügyi viszonyainak. Azonkívül, hogy a tuberkulózis, alkoholizmus elleni küzdelemnek egyik hathatós fegyvere, a munkás családi, erkölcsi és vagyoni jólétének az őre.

Az utóbbi évek szociálpolitikájának egyik szép megnyilvánulása Budapest székesfőváros munkásházipítő akciója.

Némely ipartelepen bölcsődéket, néhol külön játszótérrel tartanak fenn a kis gyermekek számára.

Amerikában, a nagy kiterjedésű ipartelepeken és áruházakban, ahol az alkalmazottak nagy száma miatt a tulajdonos nem is foglalkozhatnék egyénileg velük, a munkásjóléti intézmények szervezése céljából ezelőtt 20 évvel egy új tényező alkalmazását kezdték meg a munkásjóléti intézmények terén. Ez az új tényező az úgynevezett „Social Secretary“ vagy „welfare manager“, akiknek az a hivatása, hogy a munkások jólétének, testi és szellemi szükségleteinek kimutatásával és kielégítésével törődjék. Úgy az amerikai, mint az európai ipartelepek kedvező tapasztalatokat tettek

a munkásügyi intézők alkalmazásával és a munkásjóléti berendezésekkel. További lépés ezen a téren a munkásoknak a vállalat nyereségében való részesítése.

A munkásjóléti intézmények a termelést produktívabbá teszik s így nemcsak a munkaadó és a munkás magánháztartására nézve bírnak jelentőséggel ezek az intézmények, hanem a nemzet összességére nézve is.

BIBLIOGRÁFIA

Ausztria. Arbeitsstatistisches Amt. Die Wohlfahrtseinrichtungen der Arbeitgeber zu Gunsten ihrer Angestellten und Arbeiter in Österreich. Bd 1—2. Wien: Hölder 1902—4.

Au 413

1. 1. Privateisenbahnen.
2. Die bei den k. k. österr. Staatsbahnen bestehende Wohlfahrtseinrichtungen.
2. Wohlfahrtseinrichtungen der gewerblichen und Handelsbetriebe.

Eberstadt, Rud. Handbuch des Wohnungswesens und der Wohnungsfrage. Jena: Fischer 1909. (VII, 412) XVIII 852

Igen tárgyilagos, a kérdés minden részére kiterjeszkedő kézikönyv, gazdag képanyaggal.

Ferenczi Imre. A munkáslakáskérdés kül. tek. Budapestre. Bp.: Kilián 1906. (XI, 176) Bp 1697

Ferenczi Imre. Községi lakáspolitikai és lakásügyi intézmények Bp.: Kilián 1910. (VII, 488) Bp 2461

Részletesebb kidolgozása fönti könyvnek, ismét kül. tekintettel a budapesti lakáskérdésre és annak orvoslására.

Ferenczi Imre. A székesfővárosi VI. kerületi népszálló. Bp.: Háziny. 1912. (20)

E legújabb intézmény ismertetése számos illusztrációval.

George, W. L. Labour and housing at Port Sunlight. London: Rivers 1909. (XI, 210) IV 267

A Lever-féle szappangyár ismert munkástelepének leírása és a jóléti intézmények ismertetése.

Günther, Ad. & René Prévôt. Die Wohlfahrtseinrichtungen der Arbeitgeber in Deutschland und Frankreich. Leipzig: Duncker & Humblot 1905. (VIII, 275) (Schriften d. Ver. f. Sozialpol. 114.) XVIII 523

Kimutatja, hogy a munkásvédelmi intézmények a munkaadók érdekében készültek.

Jacobssohn, Alfr. Der Kampf gegen die Wohlfahrtseinrichtungen in Grossbetrieben. Kritische Bemerkungen zu der Schrift von A. Günther über „Wohlfahrtseinrichtungen und Betriebseinrichtungen“. Leipzig: Hirschfeld 1910. (60) XVII 1910

Az előbbi munka elleni támadás; szerzője a Krupp cég hivatalnokai.

Kiss János. Jóléti intézmények a vasutaknál. Bp.: Wodianer 1909. (102) (Közlekedési szakkönyvtár, I. 13.) XV 326

Az összes főbb államokra nézve ismerteti a jóléti intézmények különféle ágait.

Kolleck, Geo. & Franz Ziegler. Private Wohlfahrtspflege für Fabrikarbeiter. Beamte und ihre Familien im organischen Zusammenhang mit der Sozialreform des Reiches nebst typischen Beispielen und Formularen aus der Praxis. Hrsg. vom Bergischen Verein f. Gemeinwohl. Berlin: Drücker 1902. (XX, 286, 184) XVII 590

Düsseldorfer Ausstellung. Gruppe 21: Soziale Wohlfahrtspf. im Bergischen Lande)

Meakin, Budgett. Model factories and villages: ideal conditions of labour and housing. London: Fisher Unwin 1905. (480) XVII 504

Külön fejezetekben foglalkozik a műhelyekkel, munkával étkezéssel, szórakozással, neveléssel és a munkásoknak az adminisztrációba vonásával. Külön rész szól az ipari lakásügy eddigi gyakorlati eredményeivel Angliában és egyebütt.

Müller, Frdr. Krupp's Gussstahlfabrik. Düsseldorf: Bagel [1911.] (177) 4° Nm q III

Számos műmelléklettel és képpel ellátott díszmű, melynek utolsó fejezete a gyár munkásjóléti intézményeiről szól.

Schneider & Cie. Économie sociale. Institutions de MM. Schneider & Cie. Nevers: Mazon 1905. (IX, 193) **Fr 232**

A Schneider-cég munkásjóléti intézményeit ismerteti; számos képpel és műmelléklettel.

Schulpe György. Munkásügyi reformok. Állami, törvényhozási és társadalmi szocializmus. 2 k. Pozsony: Steiner 1908. **XIII 1391**

Fejezetek: lakásügy, egészségügy, gyermekvédelem, szociálpedagógia, a heti bérfizetés napja, munkaközvetítés, munkás-kamarák, népiroda, sztrájkügy stb.

Zentralstelle für Volkswohlfahrt. Schriften Heft 1— . Berlin: Heyman 1892— . **XVII 596**

Mostanig 41 kötet jelent meg a munkásjóléti intézmények minden ágáról. Pl. a legújabb szám (Neu Folge 5): Aufgaben und Organisation der Fabrikwohlfahrtspflege in der Gegenwart.

Aktuális könyvjegyzékek

(A Fővárosi Könyvtár kiadványai)

- Drágaság. 1910.
- Földgáz. 1911.
- Kétéves katonai szolgálat. 1911.
- Közigazgatási tisztviselők képesítése. 1911.
- Munkabér védelme. 1911.
- Munkásvédelem. 1912.
- Munkaviszony 1912.
- Szociálpolitika. 1912.
- Szociális bérpolitika. 1912.
- Szociális egészségügy. 1912.
- Szociális magánjog. 1912.
- Választóreform. 1909.
- Választási biráskodás. 1911.